

University of Groningen

Case note: ECLI:EU:C:2022:267

Zimmermann, Katja

Published in:
Jurisprudentie Erfrecht

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2022

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Zimmermann, K. (2022). Case note: ECLI:EU:C:2022:267. JERF 2022/113. Casenote over: Court of Justice of the European Union, 07/04/2022, C-645/20, ECLI:EU:C:2022:267 (V A en Z A tegen TP). *Jurisprudentie Erfrecht*, 2022(6).

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

ken over de vele tijd die hij zelf – onbetaald – aan een dergelijk dossier zal moeten besteden. Met Stollenwerck, 'Notaris ten onrechte veroordeeld in de proceskosten', *FTV* 2022-10, ben ik van mening dat dit een onbevredigende situatie is, aangezien de notaris de procedure niet in zijn eigen belang voert, maar in het belang van (de vaststelling van de omvang van) zijn wettelijke geheimhoudingsplicht. Stollenwerck is van mening dat de rechter in dergelijke gevallen zou dienen te compenseren (iedere partij draagt de eigen proceskosten) en suggereert voorts dat de notaris in zijn algemene voorwaarden en/of opdrachtbevestiging zou kunnen opnemen dat de proceskosten (ook die van de notaris) voor rekening van de opdrachtgever komen. Denkbaar is wat mij betreft ook dat de KNB, die blijkens art. 61 lid 1 Wna ten doel heeft de goede beroepsuitoefening door de leden te bevorderen, de (proces)kosten voor rekening neemt. In situaties als deze is immers sprake van goede beroepsuitoefening als de notaris niet zelf de knoop doorhakt, maar het oordeel betreffende de geheimhoudingsplicht aan de rechter overlaat.

mr. P. Blokland

Notaris en EPN-estate planner bij Daamen de Kort van Tuijl Notarissen B.V.

113

Prejudiciële vraag: rechter moet ambtshalve de subsidiaire bevoegdheid van art. 10 erfrechtverordening toetsen

Hof van Justitie van de Europese Unie
7 april 2022, nr. C 645/20, ECLI:EU:C:2022:267
(mr. Gratsias, mr. Csehi)
Noot dr. K. Zimmermann, LL.M.

Erfrechtverordening. Bevoegdheid. Prejudiciële vragen.

[Erfrechtverordening art. 10]

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van art. 10, lid 1, onder a) van de erfrechtverordening. In de procedure in Frankrijk stelt de verwijzende rechter dat verzoekers zich niet op dit artikel hebben beroepen en stelt de

prejudiciële vraag die er in essentie op neerkomt dat de verwijzende rechter wil vernemen of art. 10, lid 1, onder a), van verordening nr. 650/2012 aldus moet worden uitgelegd dat een rechter van een lidstaat zijn bevoegdheid op grond van de in die bepaling neergelegde subsidiaire bevoegdheidsregel ambtshalve moet opwerpen wanneer hij, nadat hij is aangezocht op grond van de algemene bevoegdheidsregel van art. 4 van deze verordening, vaststelt dat hij niet op grond van laatstgenoemde bepaling bevoegd is. Het antwoord is bevestigend. Overeenkomstig vaste rechtspraak moeten bepalingen inzake de bevoegdheidsregels die voor de vaststelling van de betekenis en de draagwijdte ervan niet uitdrukkelijk verwijzen naar het recht van de lidstaten, volgens vaste rechtspraak van het Hof in de regel in de gehele Unie autonoom en op eenvormige wijze worden uitgelegd, niet alleen rekening houdend met de bewoordingen van deze bepalingen, maar ook met de context van deze bepalingen en de doelstelling van de betrokken regeling (zie in die zin arrest van 21 juni 2018, Oberle, C 20/17, ECLI:EU:C:2018:485, punt 33 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Er bestaat geen hiërarchische verhouding tussen het in art. 4 van verordening nr. 650/2012 bedoelde forum en het in art. 10 van deze verordening bedoelde forum, aangezien beide betrekking hebben op verschillende situaties. Ook het feit dat de in art. 10 van deze verordening bedoelde bevoegdheden als 'subsidiair' worden aangemerkt, betekent niet dat deze bepaling minder dwingend is dan die van art. 4 van die verordening, betreffende de algemene bevoegdheid.

In zaak C-645/20, betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door de Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk) bij beslissing van 18 november 2020, ingekomen bij het Hof op 1 december 2020, in de procedure:

V A,
Z A
tegen:
T P.

Arrest

1. Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 10, lid 1, onder a), van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betref-

fende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring (PB 2012, L 201, p. 107, met rectificatie in PB 2015, L 43, p. 33).

2. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen V A en Z A (hierna: ‘verzoekers in het hoofdgeding’), kinderen van XA, en TP, diens echtgenote, over een verzoek om een gevolmachtigde voor het voorlopige beheer van de gehele nalatenschap van XA aan te stellen.

Toepasselijke bepalingen

3. De overwegingen 7, 27, 30, 43 en 82 van verordening nr. 650/2012 luiden als volgt:

‘7. De goede werking van de interne markt moet worden vergemakkelijkt door het wegnemen van de belemmeringen voor het vrije verkeer van personen die thans moeilijkheden ondervinden om hun rechten te doen gelden in het kader van een erfopvolging met grensoverschrijdende gevolgen. In de Europese justitiële ruimte moeten burgers op voorhand hun erfopvolging kunnen organiseren. De rechten van erfgenamen en legatarissen, van andere personen die de erflater na staan en van schuldeisers van de nalatenschap moeten daadwerkelijk worden gegarandeerd.

[...]

27. De voorschriften van deze verordening zijn opgesteld om ervoor te zorgen dat de autoriteit die de erfopvolging behandelt, in de meeste gevallen, haar eigen recht kan toepassen. In deze verordening worden daarom een aantal mechanismen vastgelegd die in werking treden indien de erflater het recht van de lidstaat waarvan hij de nationaliteit bezit heeft gekozen als het recht dat zijn erfopvolging beheerst.

[...]

30. Om ervoor te zorgen dat de gerechten van alle lidstaten op dezelfde gronden bevoegdheid inzake de erfopvolging kunnen uitoefenen in gevallen waarin de erflater op het tijdstip van overlijden niet zijn gewone verblijfplaats in een lidstaat had, dient deze verordening limitatief, in een hiërarchische volgorde, de gronden op te sommen, op grond waarvan deze subsidiaire bevoegdheid kan worden uitgeoefend.

[...]

43. De bevoegdheidsregels als bepaald in deze verordening kunnen er in bepaalde gevallen toe

leiden dat een gerecht dat bevoegd is om uitspraak over de erfopvolging te doen, niet het recht van zijn eigen staat toepast. Wanneer een dergelijke situatie zich voordoet in een lidstaat waarvan het recht bepaalt dat een beheerder moet worden benoemd, moet deze verordening toestaan dat de aangezochte gerechten van die lidstaten een of meer beheerders volgens hun eigen recht benoemen. [...] Omwille van een soepele coördinatie tussen het op de erfopvolging toepasselijke recht en het recht van de lidstaat van het aangezochte gerecht, moet het gerecht de persoon of personen tot beheerder benoemen die volgens het op de erfopvolging toepasselijke recht gerechtigd zouden zijn de nalatenschap te beheren, zoals bijvoorbeeld de executeur-testamentair of de erfgenamen zelf of, indien het op de erfopvolging toepasselijke recht dat verlangt, een derde-beheerder. [...]

[...]

82. Overeenkomstig artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 21 betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, dat gehecht is aan het [VEU] en het [VWEU], nemen deze lidstaten niet deel aan de aanneming van deze verordening, en is de verordening niet bindend voor, noch van toepassing in deze lidstaten. Dat laat de mogelijkheid onverlet dat het Verenigd Koninkrijk en Ierland meedelen dat zij voornemens zijn deze verordening, na de vaststelling ervan, overeenkomstig artikel 4 van genoemd protocol te aanvaarden.’

4. Hoofdstuk II van deze verordening heeft betrekking op de ‘Bevoegdheid’ en bevat onder meer de artikelen 4 tot en met 6, 10 en 15.

5. Artikel 4 van deze verordening heeft als opschrift ‘Algemene bevoegdheid’ en bepaalt het volgende:

‘De gerechten van de lidstaat waar de erflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats had, zijn bevoegd om uitspraak te doen over de erfopvolging in haar geheel.’

6. Artikel 5, lid 1, van deze verordening, met als opschrift ‘Forumkeuzeovereenkomst’, luidt:

‘Wanneer het door de erflater ten aanzien van de erfopvolging overeenkomstig artikel 22 gekozen recht het recht van een lidstaat is, kunnen de betrokken partijen overeenkomen dat een gerecht of de gerechten van die lidstaat bij uitsluiting bevoegd zijn om uitspraak te doen over elke aangelegenheid die de erfopvolging betreft.’

7. Artikel 6 van verordening nr. 650/2012, met het opschrift 'Onbevoegdverklaring in geval van een rechtskeuze', bepaalt:

'Wanneer het door de erflater ten aanzien van de erfopvolging overeenkomstig artikel 22 gekozen recht het recht van een lidstaat is, kan het op grond van artikel 4 of artikel 10 aangezochte gerecht:

a. op verzoek van een van de partijen in het geding zich onbevoegd verklaren indien het van oordeel is dat de gerechten van de lidstaat van het gekozen recht beter in staat zijn om uitspraak te doen over de erfopvolging, rekening houdend met de praktische omstandigheden van de erfopvolging, zoals de gewone verblijfplaats van de partijen en de plaats waar de goederen zich bevinden, of

b. zich onbevoegd verklaren indien de partijen in het geding in overeenstemming met artikel 5 zijn overeengekomen om een gerecht of de gerechten van de lidstaat van het gekozen recht als bevoegd gerecht aan te wijzen.'

8. Artikel 10 van deze verordening heeft als opschrift 'Subsidiaire bevoegdheid' en bepaalt:

'1. Indien de erflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats niet in een lidstaat had, zijn de gerechten van een lidstaat waar zich goederen van de nalatenschap bevinden toch bevoegd om uitspraak te doen over de erfopvolging in haar geheel voor zover:

a. de erflater op het tijdstip van overlijden de nationaliteit van die lidstaat had; of, als dat niet het geval is,

b. de erflater zijn vorige gewone verblijfplaats in deze lidstaat had, mits er op het tijdstip waarop de zaak aanhangig wordt gemaakt een termijn van niet meer dan vijf jaar is verstreken sedert deze gewone verblijfplaats is gewijzigd.

2. Indien geen enkel gerecht in een lidstaat op grond van lid 1 bevoegd is, zijn de gerechten van de lidstaat waar zich goederen van de nalatenschap bevinden ter zake van die goederen toch bevoegd.'

9. Artikel 15 van die verordening, met als opschrift 'Toetsing van de bevoegdheid', luidt:

'Indien bij een gerecht van een lidstaat een erfrechtzaak aanhangig is gemaakt, waarvoor het volgens deze verordening niet bevoegd is, verklaart het zich ambtshalve onbevoegd.'

10. Hoofdstuk III van deze verordening heeft als opschrift 'Toepasselijk recht' en bevat artikel 21

met het opschrift 'Algemene regel', dat het volgende bepaalt:

'1. Tenzij in deze verordening anders is bepaald, is op de erfopvolging in haar geheel het recht van de staat van toepassing, waar de erflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats had.

2. Als, bij wijze van uitzondering, uit alle omstandigheden van het geval blijkt dat de erflater op het tijdstip van overlijden een kennelijk nauwere band had met een andere staat dan de staat van welke het recht op grond van lid 1 van toepassing zou zijn, is het recht van die andere staat op de erfopvolging van toepassing.'

11. Artikel 22 van verordening nr. 650/2012, met het opschrift 'Rechtskeuze', bepaalt in lid 1:

'Een persoon kan als het recht dat zijn erfopvolging in het geheel beheerst, het recht van de staat kiezen, waarvan hij op het tijdstip van de rechtskeuze of op het tijdstip van overlijden de nationaliteit bezit.

[...]

Hoofdgeding en prejudiciële vraag

12. XA, die de Franse nationaliteit bezat, is op 3 september 2015 in Frankrijk overleden. Sinds 1981 woonde hij in het Verenigd Koninkrijk waar hij in 1996 met TP is gehuwd. Wegens ziekte is hij naar Frankrijk teruggekeerd waar hij vanaf augustus 2012 bij een van zijn kinderen woonde in een appartement dat hij twee maanden eerder had verworven via een vastgoedvennootschap naar Frans recht waarvan hij vennoot was.

13. De nabestaanden van XA zijn een echtgenote, namelijk TP, onderdaan van het Verenigd Koninkrijk, en drie kinderen uit een eerste huwelijk, namelijk YA en verzoekers in het hoofdgeding. Aangezien YA intussen was overleden, hebben verzoekers in het hoofdgeding aangegeven dat zij tevens in hun hoedanigheid van erfgenamen van hun broer optreden. XA bezat in Frankrijk goederen die tot de nalatenschap behoren.

14. Verzoekers in het hoofdgeding hebben TP voor een Frans gerecht gebracht om voor het beheer van de gehele nalatenschap van de erflater een gevolmachtigde te laten aanstellen waarbij zij zich beriepen op artikel 4 van verordening nr. 650/2012 en het feit dat de erflater ten tijde van zijn overlijden zijn gewone verblijfplaats in Frankrijk had.

15. Bij beschikking van 12 december 2017 heeft de president van de tribunal de grande instance de Nanterre (rechter in eerste aanleg Nanterre,

Frankrijk) zich, optredend als voorzieningen-rechter, krachtens artikel 4 van verordening nr. 650/2012 bevoegd verklaard om kennis te nemen van het verzoek van verzoekers in het hoofdgeding. Daarop is een gevolmachtigde voor het voorlopige beheer van de nalatenschap aangesteld.

16. Bij arrest van 21 februari 2019 heeft de cour d'appel de Versailles (rechter in tweede aanleg Versailles, Frankrijk) deze beschikking vernietigd en op grond van verordening nr. 650/2012 geoordeeld dat de Franse gerechten niet krachtens artikel 4 van die verordening bevoegd waren om uitspraak te doen over de gehele nalatenschap van de erflater, in essentie omdat zijn gewone verblijfplaats bij zijn overlijden nog steeds in het Verenigd Koninkrijk was gelegen.

17. Verzoekers in het hoofdgeding hebben bij de Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk), de verwijzende rechter, tegen dat arrest cassatieberoep ingesteld. Zij voerden met name aan dat de cour d'appel de Versailles blijk had gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door geen rekening te houden met artikel 10 van verordening nr. 650/2012, dat subsidiair bepaalt dat de gerechten van de lidstaat waar zich goederen van de nalatenschap bevinden toch bevoegd zijn om uitspraak te doen over de erfopvolging in haar geheel, ook al had de erflater bij zijn overlijden zijn gewone verblijfplaats niet in Frankrijk, zolang hij maar de nationaliteit van die lidstaat had en daar goederen bezat.

18. De verwijzende rechter stelt om te beginnen vast dat verzoekers in het hoofdgeding zich voor de cour d'appel de Versailles niet hebben beroepen op artikel 10 van verordening nr. 650/2012. Derhalve rijst de vraag of deze cour d'appel, die heeft vastgesteld dat XA de Franse nationaliteit had en bij zijn overlijden in Frankrijk goederen bezat die tot de nalatenschap behoren, op grond van dit artikel 10 ambtshalve de criteria met betrekking tot haar subsidiaire bevoegdheid diende te onderzoeken.

19. De verwijzende rechter merkt namelijk op dat in artikel 15 van verordening nr. 650/2012 wel is bepaald dat het gerecht van een lidstaat waarbij een erfrechtzaak aanhangig is waarvoor het volgens verordening nr. 650/2012 niet bevoegd is, zich ambtshalve onbevoegd kan verklaren, maar dat hierin niet wordt verduidelijkt of dat gerecht vooraf alle mogelijke bevoegdheidscriteria moet toetsen met betrekking tot zowel zijn algemene

bevoegdheid als zijn subsidiaire bevoegdheid. In het bijzonder wordt niet bepaald of het onderzoek naar de subsidiaire bevoegdheid facultatief is.

20. Ten eerste benadrukt de verwijzende rechter dat verordening nr. 650/2012 een mechanisme ter beslechting van jurisdictiegeschillen invoert dat de gerechten van de lidstaten waarbij een geschil aanhangig is gemaakt, ambtshalve moeten toepassen wanneer dit geschil binnen het door deze verordening bestreken materieelrechtelijke gebied valt. Het zou echter niet logisch zijn dat de gerechten van de lidstaten waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, na ambtshalve te hebben opgemerkt dat deze verordening van toepassing is ter oplossing van een bevoegdheidsconflict, zich op grond van enkel artikel 4 ervan onbevoegd zouden kunnen verklaren ten gunste van de gerechten van een derde land, zonder eerst hun subsidiaire bevoegdheid op grond van artikel 10 van deze verordening te hoeven nagaan. Het lijkt dan ook logischer dat die aangezochte gerechten verplicht zouden zijn om, ook ambtshalve, alle mogelijke criteria voor de uitoefening van hun bevoegdheid te onderzoeken.

21. Ten tweede merkt de verwijzende rechter op dat de in artikel 10 van verordening nr. 650/2012 bedoelde bevoegdheden, die daarin als 'subsidiair' worden aangemerkt, tot gevolg hebben dat werf afgeweken van het beginsel dat rechterlijke en wetgevingsbevoegdheden samenvallen, welk beginsel als een rode draad door deze verordening loopt. Het gerecht van een lidstaat dat heeft vastgesteld bevoegd te zijn op grond van dat artikel 10, moet immers toch het recht toepassen van de staat waar de erflater op het tijdstip van zijn overlijden zijn gewone verblijfplaats had, tenzij uit alle omstandigheden van het geval blijkt dat de erflater op het tijdstip van zijn overlijden een kennelijk nauwere band had met een andere staat zoals bepaald in artikel 21, lid 2, van die verordening, of krachtens artikel 22 van die verordening uitdrukkelijk het recht van een andere staat heeft gekozen. Aldus is het niet erg aannemelijk dat het aangezochte gerecht van een lidstaat verplicht moet wijzen op een als 'subsidiair' aangemerkte bevoegdheidsregel, zelfs als de partijen zich daar niet op beroepen.

22. Bovendien bepaalt artikel 15 van verordening nr. 650/2012 weliswaar uitdrukkelijk dat de onbevoegde rechter zijn onbevoegdheid ambtshalve moet opwerpen, maar deze verordening bevat geen soortgelijke bepaling die hem ertoe verplicht

om zijn bevoegdheid ambtshalve te onderzoeken. De regels inzake erfopvolging vallen in de zin van deze verordening onder de aanvullende rechtsregels. Volgens deze verordening kunnen partijen immers door middel van een forumkeuzeovereenkomst (artikel 5 van verordening nr. 650/2012) vastleggen dat de gerechten bevoegd zijn die gelegen zijn in de lidstaat waarvan het recht door de erflater is gekozen als het recht dat van toepassing is op zijn erfopvolging, en bestaat de mogelijkheid dat deze gerechten zelfs bevoegd blijven indien partijen in de procedure die geen partij bij die overeenkomst waren, wel voor hen verschijnen zonder deze bevoegdheid te betwisten (artikel 9 van deze verordening).

23. Daarop heeft de Cour de cassation de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

‘Dienen de bepalingen van artikel 10, lid 1, onder a), van verordening [nr. 650/2012] aldus te worden uitgelegd dat, indien de erflater zijn gewone verblijfplaats op het tijdstip van overlijden niet in een lidstaat had, het gerecht van een lidstaat waar de gewone verblijfplaats van de erflater niet was gevestigd maar dat vaststelt dat deze erflater de nationaliteit van die lidstaat had en aldaar gelegen goederen bezat, de in die verordening opgenomen subsidiaire bevoegdheid ambtshalve moet opwerpen?’

Beantwoording van de prejudiciële vraag

24. Met zijn vraag wenst de verwijzende rechter in essentie te vernemen of artikel 10, lid 1, onder a), van verordening nr. 650/2012 aldus moet worden uitgelegd dat een rechter van een lidstaat zijn bevoegdheid op grond van de in die bepaling neergelegde subsidiaire bevoegdheidsregel ambtshalve moet opwerpen wanneer hij, nadat hij is aangezocht op grond van de algemene bevoegdheidsregel van artikel 4 van deze verordening, vaststelt dat hij niet op grond van laatstgenoemde bepaling bevoegd is.

25. In het onderhavige geval blijkt uit de verwijzingsbeslissing dat de cour d'appel de Versailles heeft vastgesteld dat de erflater zijn laatste gewone verblijfplaats in het Verenigd Koninkrijk had en niet in Frankrijk. In dit verband moet worden opgemerkt dat het Verenigd Koninkrijk, zoals blijkt uit overweging 82 van verordening nr. 650/2012 – overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 21 betreffende de positie van het

Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, gehecht aan het VEU en het WVEU – niet heeft deelgenomen aan de vaststelling van deze verordening. Bovendien blijkt niet dat het Verenigd Koninkrijk ten tijde van het overlijden van XA gebruik had gemaakt van de door artikel 4 van dit protocol geboden mogelijkheid om kennis te geven van zijn voornemen om die verordening te aanvaarden. Op dat moment was verordening nr. 650/2012 dus niet bindend voor, noch van toepassing in het Verenigd Koninkrijk, ook al was het een lidstaat van de Europese Unie. Voor de uitlegging van artikel 10 van die verordening moet worden vastgesteld dat de in die bepaling bedoelde bevoegdheden van toepassing kunnen zijn indien de erflater op het moment van overlijden zijn gewone verblijfplaats had in een dergelijke lidstaat waar die verordening niet gold. Voor zover ook aan de andere criteria van die bepaling is voldaan, moet bijgevolg worden geoordeeld dat de situatie in het hoofdgeding binnen de werkingssfeer van deze verordening kan vallen.

26. In dit verband staat vast dat verzoekers in het hoofdgeding artikel 10 van verordening nr. 650/2012 noch in eerste aanleg noch in hoger beroep hebben aangevoerd. De bedoeling van de prejudiciële vraag is dus enkel om vast te stellen of een gerecht van een lidstaat dat op grond van artikel 4 van deze verordening is aangezocht, op grond van verordening nr. 650/2012 verplicht is ambtshalve zijn bevoegdheid te onderzoeken aan de hand van de criteria van artikel 10, lid 1, onder a), van die verordening, dan wel of dit gerecht zich onbevoegd kan verklaren wanneer de verzoeker zich voor de bevoegdheidsuitoefening door dit gerecht niet op deze bepaling heeft beroepen.

27. Overeenkomstig vaste rechtspraak moeten bepalingen inzake de bevoegdheidsregels die voor de vaststelling van de betekenis en de draagwijdte ervan niet uitdrukkelijk verwijzen naar het recht van de lidstaten, volgens vaste rechtspraak van het Hof in de regel in de gehele Unie autonoom en op eenvoudige wijze worden uitgelegd, niet alleen rekening houdend met de bewoordingen van deze bepalingen, maar ook met de context van deze bepalingen en de doelstelling van de betrokken regeling (zie in die zin arrest van 21 juni 2018, Oberle, C-20/17, ECLI:EU:C:2018:485, punt 33 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

28. Wat in de eerste plaats de bewoordingen van artikel 10, lid 1, onder a), van verordening nr. 650/2012 betreft, moet worden opgemerkt dat deze bepaling een bevoegdheidsregel bevat die voorschrijft dat indien de erfflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats niet in een lidstaat had, de gerechten van een lidstaat waar zich goederen van de nalatenschap bevinden toch bevoegd zijn om uitspraak te doen over de erfopvolging in haar geheel, voor zover de erfflater op het tijdstip van overlijden de nationaliteit van die lidstaat had.

29. Uit de bewoordingen van artikel 10, lid 1, onder a), van verordening nr. 650/2012 blijkt dus dat de twee in deze bepaling neergelegde criteria waaronder de gerechten van een lidstaat bevoegd kunnen zijn in het geval dat de erfflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats niet in die lidstaat heeft, worden gevormd door ten eerste de aanwezigheid van erfgoederen in die lidstaat en, ten tweede, het bezit van de nationaliteit van diezelfde lidstaat door de erfflater op het tijdstip van zijn overlijden. Uit deze bewoordingen volgt echter geenszins dat de toekenning van een dergelijke bevoegdheid zou afhangen van enige handeling van de erfflater of een belanghebbende partij. Integendeel, zoals de advocaat-generaal in de punten 67 en 68 van zijn conclusie in essentie heeft opgemerkt, kan het gebruik van de uitdrukking 'zijn [...] bevoegd' erop wijzen dat de in artikel 10, lid 1, van deze verordening bedoelde bevoegdheden verplicht zijn.

30. Wat in de tweede plaats de context van artikel 10, lid 1, onder a), van verordening nr. 650/2012 betreft, moet worden opgemerkt dat artikel 10 van deze verordening is opgenomen in hoofdstuk II ervan, dat een geheel van bevoegdheidsregels op het gebied van erfopvolging vaststelt. In het bijzonder voorziet dit artikel 10 in subsidiaire bevoegdheden ten opzichte van de algemene bevoegdheid die is neergelegd in de regel van artikel 4 van die verordening, waarin de gerechten van de gewone verblijfplaats van de erfflater worden aangewezen als de bevoegde gerechten om uitspraak te doen over de betrokken erfopvolging in haar geheel.

31. Wat in de derde plaats de doelstelling van artikel 10 van verordening nr. 650/2012 betreft, moet worden opgemerkt dat dit artikel moet worden gelezen in het licht van overweging 30 van deze verordening waarin staat dat 'ervoor [moet worden gezorgd] dat de gerechten van alle lidstaten

op dezelfde gronden bevoegdheid inzake de erfopvolging kunnen uitoefenen in gevallen waarin de erfflater op het tijdstip van overlijden niet zijn gewone verblijfplaats in een lidstaat had'. Daartoe dient deze verordening volgens deze overweging 'limitatief, in een hiërarchische volgorde, de gronden op te sommen, op grond waarvan deze subsidiaire bevoegdheid kan worden uitgeoefend.'

32. Hieruit volgt dat, aangezien verordening nr. 650/2012 met name de uniforme toepassing van de regels inzake internationale rechterlijke bevoegdheid op het gebied van erfopvolging beoogt te verzekeren, zowel artikel 4 als artikel 10, lid 1, van deze verordening enkel tot doel heeft uniforme criteria vast te stellen voor de rechterlijke bevoegdheid om uitspraak te doen over de erfopvolging in haar geheel. Deze artikelen bieden de belanghebbende partijen in dit verband dus niet de mogelijkheid om op basis van hun belangen een forumkeuze voor een bepaalde lidstaat te maken, onder voorbehoud van toepassing van artikel 5 van die verordening ingeval de erfflater heeft gekozen welk recht op zijn erfopvolging van toepassing is.

33. In dit verband moet worden opgemerkt dat, zoals de advocaat-generaal in de punten 47 en 65 van zijn conclusie heeft opgemerkt, er geen hiërarchische verhouding bestaat tussen het in artikel 4 van verordening nr. 650/2012 bedoelde forum en het in artikel 10 van deze verordening bedoelde forum, aangezien beide betrekking hebben op verschillende situaties. Ook het feit dat de in artikel 10 van deze verordening bedoelde bevoegdheden als 'subsidiair' worden aangemerkt, betekent niet dat deze bepaling minder dwingend is dan die van artikel 4 van die verordening, betreffende de algemene bevoegdheid.

34. In dit verband moet worden vastgesteld dat het gebruik van de term 'toch' in artikel 10, lid 1, van verordening nr. 650/2012 suggereert dat deze bepaling doelt op een bevoegdheidsregel die gelijkwaardig is aan en een aanvulling vormt op de algemene bevoegdheidsregel van artikel 4 van deze verordening, zodat, indien dit laatste artikel niet van toepassing is, moet worden nagegaan of is voldaan aan de in artikel 10 van die verordening bedoelde bevoegdheidscriteria.

35. Een dergelijke uitlegging vindt bovendien steun in de doelstelling van verordening nr. 650/2012, zoals blijkt uit overweging 7 ervan, die erin bestaat de goede werking van de interne markt te vergemakkelijken door de belemmerin-

gen voor het vrije verkeer weg te nemen voor personen die hun rechten willen doen gelden die voortkomen uit een grensoverschrijdende erfopvolging, in het bijzonder door ervoor te zorgen dat in de Europese justitiële ruimte de rechten van erfgenamen en legatarissen, van andere personen die de erflater na staan en van schuldeisers van een nalatenschap daadwerkelijk worden gewaarborgd (zie in die zin arrest van 1 maart 2018, Mahnkopf, C-558/16, ECLI:EU:C:2018:138, punt 35).

36. Daartoe bevat verordening nr. 650/2012 de regels inzake internationale rechterlijke bevoegdheid voor de erfopvolging in haar geheel, die op objectieve criteria zijn gebaseerd. Vanuit dit oogpunt draagt artikel 10, lid 1, van deze verordening ertoe bij dat erfgenamen en legatarissen, andere personen die de erflater na staan en schuldeisers van een nalatenschap toegang hebben tot de rechter wanneer de betrokken situatie nauw met een lidstaat is verbonden, met name omdat zich op het grondgebied van die lidstaat erfgoederen bevinden.

37. Bovendien moet eraan worden herinnerd dat met verordening nr. 650/2012 wordt beoogd te bevorderen dat de erfopvolging als een eenheid wordt behandeld om zo aan een doeltreffende oplossing van geschillen betreffende erfopvolging bij te dragen. Het Hof heeft daarom al meermaals geoordeeld dat een uitlegging van de bepalingen van deze verordening die zou leiden tot versnippering van de nalatenschap niet verenigbaar zou zijn met de doelstellingen van de verordening [zie in die zin arresten van 21 juni 2018, Oberle, C-20/17, ECLI:EU:C:2018:485, punt 56, en 16 juli 2020, E. E. (Rechterlijke bevoegdheid en op erfopvolging toepasselijk recht), C-80/19, ECLI:EU:C:2020:569, punt 41].

38. Dit beginsel van eenheid van de erfopvolging ligt ook ten grondslag aan de regel van artikel 10, lid 1, van verordening nr. 650/2012, aangezien deze bepaling verduidelijkt dat volgens deze regel de rechterlijke instanties van de lidstaten bevoegd zijn om uitspraak te doen over 'de erfopvolging in haar geheel'.

39. Ten slotte moet in herinnering worden gebracht dat het Hof heeft geoordeeld dat de geboden eerbiediging van de autonomie van de rechter in de uitoefening van zijn functies vereist dat dit gerecht zijn internationale bevoegdheid kan toetsen aan alle te zijner beschikking staande gegevens en hij daarbij het doel van een goede

rechtsbedeling kan nastreven, dat ten grondslag ligt aan de Unieregeling (zie in die zin arresten van 28 januari 2015, Kolassa, C-375/13, ECLI:EU:C:2015:37, punt 64, en 16 juni 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, ECLI:EU:C:2016:449, punt 45).

40. Gelet op het door verordening nr. 650/2012 nagestreefde doel om een goede rechtsbedeling te waarborgen, staat niets eraan in de weg dat dezelfde beginselen gelden voor het onderzoek van de aangezochte rechter naar zijn bevoegdheid in het kader van de toepassing van de in deze verordening neergelegde regels inzake internationale bevoegdheden op het gebied van erfopvolging.

41. Aangezien de subsidiaire bevoegdheidsregels van artikel 10, lid 1, van verordening nr. 650/2012 eraan bijdragen deze doelstelling van een goede rechtsbedeling te verwezenlijken, kan het feit dat geen van de partijen in de betrokken procedure deze bepaling hebben ingeroepen dus niet van belang zijn voor de toepassing ervan.

42. Zoals de advocaat-generaal in punt 87 van zijn conclusie heeft opgemerkt, moet artikel 10 van verordening nr. 650/2012 immers worden uitgelegd in het licht van artikel 15 ervan, in die zin dat artikel 10 de aangezochte rechter weliswaar niet verplicht om actief feiten te zoeken op basis waarvan hij uitspraak kan doen over zijn bevoegdheid in een bepaald geschil, maar dat hij volgens dit artikel wel, rekening houdend met de onbetwiste feiten, de grondslag van zijn bevoegdheid vast moet stellen, die eventueel kan verschillen van die welke door de verzoeker is aangevoerd.

43. In het bijzonder moet erop worden gewezen dat de aangezochte rechter, voordat hij zich onbevoegd kan verklaren op grond van artikel 15 van verordening nr. 650/2012, eerst alle criteria van hoofdstuk II van verordening nr. 650/2012 moet onderzoeken en in het kader van dit onderzoek moet nagaan of hij eventueel bevoegd is in het licht van alle gegevens waarover hij beschikt. Een dergelijk onderzoek kan dus niet enkel aan de hand van de door de belanghebbende partijen uitdrukkelijk aangevoerde bevoegdheidsregel worden verricht.

44. Aan deze uitlegging wordt niet afgedaan door de argumentatie waarmee de verwijzende rechter uiteenzet dat artikel 10 van verordening nr. 650/2012 afwijkt van het beginsel dat rechterlijke en wetgevende bevoegdheden samenvallen en het aangezochte gerecht daardoor het recht moet toepassen van de staat waar de erflater op

het tijdstip van zijn overlijden zijn gewone verblijfplaats had. Het doel van overweging 27 van deze verordening, namelijk het in overeenstemming brengen van de rechterlijke bevoegdheid en het toepasselijke recht, is – zoals de advocaat-generaal in punt 70 van zijn conclusie heeft opgemerkt – immers geen absoluut doel.

45. Hoewel volgens overweging 27 van verordening nr. 650/2012 de bepalingen ervan zijn opgesteld om ervoor te zorgen dat de autoriteit die de erfopvolging behandelt in de meeste gevallen haar eigen recht kan toepassen, wordt in deze verordening niet opgelegd en evenmin gewaarborgd dat de rechterlijke bevoegdheid en het toepasselijke recht met elkaar in overeenstemming zijn. Dat deze overeenstemming niet absoluut is, wordt bevestigd door de woorden ‘in de meeste gevallen’ in overweging 27 van die verordening en door het feit dat de Uniewetgever in overweging 43 van die verordening zelf heeft voorzien dat de daarin weergegeven bevoegdheidsregels kunnen leiden tot situaties waarin het gerecht dat bevoegd is om uitspraak te doen over de erfopvolging, zijn eigen recht niet zal toepassen.

46. Gelet op een en ander moet op de gestelde vraag worden geantwoord dat artikel 10, lid 1, onder a), van verordening nr. 650/2012 aldus moet worden uitgelegd dat een rechter van een lidstaat zijn bevoegdheid op grond van de in die bepaling neergelegde subsidiaire bevoegdheidsregel ambtshalve moet opwerpen wanneer hij, nadat hij is aangezocht op grond van de algemene bevoegdheidsregel van artikel 4 van deze verordening, vaststelt dat hij niet bevoegd is op grond van laatstgenoemde bepaling.

Kosten

47. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Vijfde kamer) verklaart voor recht:

Artikel 10, lid 1, onder a), van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende

de instelling van een Europese erfrechtverklaring, moet aldus worden uitgelegd dat een rechter van een lidstaat zijn bevoegdheid op grond van de in die bepaling neergelegde subsidiaire bevoegdheidsregel ambtshalve moet opwerpen wanneer hij, nadat hij is aangezocht op grond van de algemene bevoegdheidsregel van artikel 4 van deze verordening, vaststelt dat hij niet bevoegd is op grond van laatstgenoemde bepaling.

NOOT

1. In de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie (hierna: EUHvJ) over de Europese Erfrechtverordening (hierna: EEV) nemen prejudiciële vragen over de in hoofdstuk II neergelegde bevoegdheidsregels een belangrijke plek in (bijvoorbeeld zaak C-20/17 *Oberle* (2018) ECLI:EU:C:2018:485 en zaak C-80/19 *E.E.* (2020) ECLI:EU:C:2020:569). Deze uitspraak is de nieuwste toevoeging aan de reeks.

2. Deze zaak gaat om een Franse onderdaan, die in 1981 van Frankrijk naar het Verenigd Koninkrijk is verhuisd. In 1996 trouwde hij daar met een Engelse vrouw. Omdat zijn gezondheid achteruitging, verhuisde hij in augustus 2012 terug naar Frankrijk, waar hij drie jaar later, op 3 september 2015, overleed. Een deel van zijn nalatenschap bevond zich op dat moment in Frankrijk. Vervolgens hebben de kinderen van de erflater bij de rechtbank in Nanterre een proces tegen diens echtgenote aangespannen omdat zij een beheerder voor de nalatenschap wilden laten benoemen. De rechter stelde vast dat de laatste gewone verblijfplaats van de erflater in Frankrijk was, waardoor de Franse rechter op grond van art. 4 EEV bevoegd was om over het verzoek te beslissen. Het verzoek werd in eerste instantie toegewezen. In hoger beroep werd de uitspraak van de rechter echter vernietigd aangezien het hof in Versailles tot de conclusie kwam dat de laatste gewone verblijfplaats van de erflater niet in Frankrijk maar in het Verenigd Koninkrijk was. Om die reden kon de Franse rechter geen bevoegdheid ontlenen aan art. 4 EEV. De kinderen gingen vervolgens in cassatie en voerden aan dat het hof in Versailles verzuimd heeft art. 10 lid 1 sub a EEV toe te passen. Volgens deze bepaling is de Franse rechter immers subsidiair bevoegd '(i)ndien de erflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats niet in een lidstaat

had' en indien hij 'op het tijdstip van overlijden de nationaliteit van die lidstaat had'. Een potentiële probleem is echter dat de kinderen dit argument pas in cassatie en niet al in hoger beroep hebben aangevoerd. De Cour de cassation vraagt zich af of het hof in Versailles ambtshalve had moeten nagaan of de Franse rechter bevoegdheid kan ontlenen aan art. 10 EEV en legt daarom deze vraag als prejudiciële vraag voor aan het EUHvJ.

3. De eerste vraag die het EUHvJ zich stelt, is of deze casus binnen het bereik van de EEV valt. Het hof in Versailles heeft immers vastgesteld dat de laatste gewone verblijfplaats van de erflater in het Verenigd Koninkrijk was. Dit werd in cassatie niet betwist. In 2019 was het Verenigd Koninkrijk nog een EU-lidstaat, maar de EEV was 'niet bindend voor, noch van toepassing in' het Verenigd Koninkrijk (para. 25; overweging 82). Zoals reeds aangevoerd, vereist toepassing van art. 10 EEV dat de laatste gewone verblijfplaats van de erflater 'niet in een lidstaat' was. Op basis van een letterlijke interpretatie van deze bewoording zou men wellicht geneigd zijn te concluderen dat een beroep op art. 10 EEV in deze zaak niet mogelijk is aangezien de laatste gewone verblijfplaats van de erflater in het Verenigd Koninkrijk en dus in een EU-lidstaat was. Op grond van het feit dat het Verenigd Koninkrijk niet aan de EEV gebonden is, komt het EUHvJ echter tot een andere conclusie: '[v]oor de uitlegging van artikel 10 van die verordening moet worden vastgesteld dat de in die bepaling bedoelde bevoegdheden van toepassing kunnen zijn indien de erflater op het moment van overlijden zijn gewone verblijfplaats had in een dergelijke lidstaat waar die verordening niet gold' (para. 25). Met andere woorden, een beroep op art. 10 lid 1 sub a EEV is in deze zaak in principe mogelijk. Deze conclusie is geenszins verrassend. In de vakliteratuur wordt immers consequent verdedigd dat het gebruik van de term 'lidstaat' in de EEV vanwege de reeds genoemde redenen het Verenigd Koninkrijk (en Denemarken en Ierland) niet omvat en zij derhalve op dezelfde manier als derde landen moeten worden behandeld (zie bijvoorbeeld: A. Davi, Introduction, in: A.-L. Calvo Caravaca, A. Davi & H.-P. Mansel (red.), *The EU Succession Regulation: A Commentary*, Cambridge: Cambridge University Press, 2016, p. 17).

4. De vraag die resteert is of het hof in Versailles ambtshalve had moeten nagaan of de Franse

rechter bevoegdheid kan ontlenen aan art. 10 EEV nadat vaststond dat zij niet bevoegd was op grond van art. 4 EEV. Het EUHvJ analyseert art. 10 EEV daarom uitvoerig en betreft hierbij (i) de bewoordingen, (ii) de context en (iii) de doelstelling. De analyse van art. 10 EEV maakt het grootste deel van de uitspraak uit.

5. Ten eerste stelt het EUHvJ vast dat '[u]it deze bewoordingen (...) geenszins [volgt] dat de toekenning van een dergelijke bevoegdheid zou afhangen van enige handeling van de erflater of een belanghebbende partij' (para. 29). De in art. 10 lid 1 EEV gebruikte formulering 'zijn [...] bevoegd' lijkt zelfs te suggeren dat de 'bedoelde bevoegdheden verplicht zijn' (para. 29). De daaropvolgende contextuele interpretatie is vrij kort. Het EUHvJ geeft slechts aan dat art. 10 EEV deel uitmaakt van hoofdstuk II van de EEV, waarin alle bevoegdheidsregels van de Verordening zijn opgenomen. Verder wordt het verband tussen art. 10 en art. 4 EEV duidelijk gemaakt; art. 10 EEV bevat 'subsidiare bevoegdheden ten opzichte van de algemene bevoegdheid' die in art. 4 EEV is opgenomen (para. 30).

6. Na een vrij korte analyse van de bewoordingen en de context gaat de meeste aandacht uit naar een analyse van de doelstelling. Uit overweging 30 kan worden afgeleid dat de EEV beoogt 'uniforme criteria vast te stellen voor de rechterlijke bevoegdheid om uitspraak te doen over de erfopvolging in haar geheel' (para. 32). Een forumkeuze is daarom in principe niet mogelijk. De Verordening maakt één uitzondering op deze algemene regel in art. 5 EEV. Een forumkeuze is namelijk mogelijk wanneer de erflater een rechtskeuze heeft gemaakt (zie art. 22 EEV). Daarnaast bevestigt het EUHvJ de conclusie van de advocaat-generaal dat er geen sprake is van een 'hiërarchische verhouding' tussen art. 10 en art. 4 EEV. De algemene en subsidiare bevoegdheid hebben allebei een dwingend karakter. Dit volgt ook uit het woord 'toch' dat in art. 10 lid 1 EEV is opgenomen ('zijn de gerechten van een lidstaat waar zich goederen van de nalatenschap bevinden toch bevoegd om uitspraak te doen') zodat art. 10 EEV 'gelijkwaardig is aan een aanvulling vormt op de algemene bevoegdheidsregel van artikel 4' (para. 34). Wanneer een beroep op art. 4 EEV onmogelijk is, moet derhalve desnoods ambtshalve worden vastgesteld of bevoegdheid aan art. 10 EEV kan worden ontleend. Hierdoor wordt de toegang tot de rechter verbe-

terd, 'de goede werking van de interne markt' bevordert en de 'versnippering van de nalatenschap' voorkomen zodat 'de erfopvolging als een eenheid wordt behandeld' (overweging 7, para. 35-37).

7. Daarnaast volgt uit de rechtspraak van het EUHvJ 'dat de geboden eerbiediging van de autonomie van de rechter in de uitoefening van zijn functies vereist dat dit gerecht zijn internationale bevoegdheid kan toetsen aan alle te zijner beschikking staande gegevens en hij daarbij het doel van een goede rechtsbedeling kan nastreven' (para. 39). Omdat dit doel tot uitdrukking komt in art. 10 EEV, is het feit dat de kinderen art. 10 EEV in hoger beroep niet hebben aangevoerd ook niet belangrijk. Dit betekent dat de rechter 'eerst alle criteria van hoofdstuk II van verordening nr. 650/2012 moet onderzoeken en in het kader van dit onderzoek moet nagaan of hij eventueel bevoegd is in het licht van alle gegevens waarover hij beschikt' en hij pas daarna een onbevoegdverklaring in de zin van art. 15 EEV kan afgeven (para. 43). Dit doet hij op basis van 'de onbetwiste feiten' (para. 42). Op een rechter rust volgens het EUHvJ dus geen verplichting om zelf een feitenonderzoek in te stellen indien hij zich op basis van de vastgestelde feiten niet bevoegd kan verklaren.

8. Een interessant verband kan in dit kader worden gelegd met zaak C-288/82 *Duijntee* (1983) ECLI:EU:C:1983:326 waarin een soortgelijke prejudiciële vraag aan de orde is geweest (G. Panopoulos, Article 15, in: H.P. Pamboukis (red.), *EU Succession Regulation No 650/2012: A Commentary*, München: Beck, 2017, p. 180). De Hoge Raad stelde de vraag of hij zich op basis van art. 19 van het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: Executieverdrag) ook ambtshalve onbevoegd mag verklaren wanneer de partijen de onbevoegdheid van de Nederlandse rechter niet zelf hebben aangevoerd, aangezien art. 419 lid 1 Rv zich hier tegen verzet (para. 8). Art. 19 van het Executieverdrag is vrijwel gelijklopend geformuleerd als art. 15 EEV: 'De rechter van een verdragssluitende Staat bij wie een geschil aanhangig is gemaakt met als inzet een vordering waarvoor krachtens artikel 16 een gerecht van een andere verdragssluitende Staat bij uitsluiting bevoegd is, verklaart zich ambtshalve onbevoegd.' Ook in deze zaak benadrukte het EUHvJ de autonomie van de rechter

'zelfs wanneer een nationale regel van procesrecht het onderzoek van de rechter in het kader van een cassatieberoep beperkt tot de door partijen aangevoerde middelen' (para. 15). Het oordeel van het EUHvJ in zaak C-645/20 sluit hierop aan, waardoor de coherentie van de rechtspraak van het EUHvJ en de rechtszekerheid wordt bewaakt.

9. Ten slotte benadrukt het EUHvJ op basis van overweging 27 en 43 dat 'het in overeenstemming brengen van de rechterlijke bevoegdheid en het toepasselijke recht (...) geen absoluut doel' is, ook al streeft de EEV deze overeenstemming 'in de meeste gevallen' na (para. 44-45). Het feit dat de Franse rechter niet zijn eigen nationale recht, maar op grond van art. 21 EEV het Engelse recht moet toepassen, is dus geen overtuigend tegenargument. Op basis van de voorgaande overwegingen formuleert het EUHvJ dan ook een bevestigend antwoord op de prejudiciële vraag.

10. Samenvattend kan worden gezegd dat het EUHvJ in deze uitspraak evenveel belang heeft gehecht aan de bevordering van de efficiëntie van het rechtsverkeer en de bewaking van de rechtszekerheid. Het belang van uitspraak voor de praktijk is duidelijk. Nederlandse rechters en notarissen, die met een grensoverschrijdende erfopvolging geconfronteerd worden, dienen aan de hand van de vastgestelde feiten autonoom vast te stellen of zij bevoegd zijn. Zij houden daarbij rekening met alle bevoegdheidsregels die in hoofdstuk II van de Verordening zijn opgenomen, ook als partijen daar zelf geen beroep op doen.

dr. K. Zimmermann, LL.M.

Universitair Docent aan de Rijksuniversiteit Groningen

114

Art. 4:198 BW niet bedoeld als weg om verkapte professionele vereffenaar te benoemen

Rechtbank Midden-Nederland
7 april 2022, 9371507 \ UT VERZEN 21-11727,
ECLI:NL:RBMNE:2022:2061
(mr. Crouwel)

Vereffening.

[BW art. 4:198]

De rechtbank beslist in deze drie zaken (zie ook ECLI:NL:RBMNE:2022:2062 en ECLI:NL:RBMNE:2022:2063) dat het verzoek op grond van art. 4:198 BW niet kan worden ingediend door een notaris met een boedelvolmacht. In alle drie de zaken is sprake van een beneficiair aanvaarde nalatenschap met (een) tiental(len) erfgenamen die (nog) niet allemaal in beeld zijn/niet allemaal hebben gereageerd op het contactverzoek van de notaris. De notaris verzoekt namens de erfgenamen om deze erfgenamen gezamenlijk tot vereffenaar te benoemen. Feitelijk gaat steeds de notaris de afwikkeling ter hand nemen op grond van een boedelvolmacht. De kantonrechter oordeelt dat art. 4:198 BW niet is bedoeld om in verkapte vorm een professionele partij de vereffening te laten uitvoeren. De kantonrechter overweegt dat een toewijzing met name zou klemmen waar het het toezicht van de kantonrechter en het loon van de vereffenaar betreft. De notaris had op grond van art. 4:203 lid 1 BW een verzoek moeten indienen. De verzoeken worden afgewezen.

Inzake het verzoek van:

Mr. M.J.C. Touw-van den Bos, als notaris werkzaam bij [...],
gevestigd [adres]
[postcode] [vestigingsplaats]
verder te noemen: *verzoekster*.

Verzoekster heeft het verzoek gedaan in haar hoedanigheid van gemachtigde van een deel van de erfgenamen in de nalatenschap van:

[A], geboren te [geboorteplaats] op [geboortedatum] 1945, overleden te [plaatsnaam 1] op [over-

lijdensdatum] 2020, laatst gewoond hebbende te [plaatsnaam 2], verder te noemen *erflaatster*.

1. De procedure

1.1. De kantonrechter heeft kennis genomen van:
- het verzoekschrift van 29 juli 2021, ingekomen ter griffie op 2 augustus 2021;
- de aanvulling op het verzoekschrift, ingekomen op 18 oktober 2021.

1.2. Vervolgens zijn alle bekende erfgenamen opgeroepen om ter zitting te worden gehoord, op de wijze die daarvoor voorgeschreven is, in die zin dat de erfgenamen van wie geen adresgegevens bekend zijn, openbaar zijn opgeroepen middels een oproep in de Staatscourant.

1.3. Het verzoek is behandeld ter zitting van 17 februari 2022. Verzoekster is ter zitting verschenen en gehoord. Van het verhandelde ter zitting zijn aantekeningen bijgehouden.

2. De feiten

2.1. Erflaatster was ten tijde van haar overlijden niet gehuwd of was geen geregistreerd partnerschap aangegaan en heeft geen nakomelingen achtergelaten.

2.2. Uit het uittreksel CTR blijkt dat erflaatster geen testament heeft opgemaakt. Verzoekster is als notaris ingeschakeld door de mantelzorger van erflaatster om erfgenamenonderzoek te starten. Doordat erflaatster geen testament heeft opgemaakt, geldt het versterferrecht en vererft haar nalatenschap via de nakomelingen van de grootouders. Daardoor is sprake van een groot aantal erfgenamen.

2.3. Bij akte van 13 juli 2021 hebben de 30 erfgenamen namens wie verzoekster als gevolmachtigde het onderhavige verzoek doet, de nalatenschap beneficiair aanvaard. Tevens hebben deze erfgenamen een algemene boedelvolmacht aan verzoekster in haar hoedanigheid van de notaris verstrekt, om de nalatenschap af te wikkelen.

2.4. Nadien hebben nog vier erfgenamen de nalatenschap beneficiair aanvaard, en heeft verzoekster ook van deze vier erfgenamen een volmacht verkregen de nalatenschap af te wikkelen.

2.5. Van de bekende erfgenamen, die zijn aangeschreven door de notaris, heeft een aanzienlijk deel nog niet gereageerd. Ook zijn er drie erfgenamen dan wel bij plaatsvervulling optredende erfgenamen, waarvan geen adresgegevens bekend zijn. Het erfgenamenonderzoek is nog niet afgerond.